

326/52/2013

Laillisuustarkastus

12.9.2014

Tarkastuskertomus 12/2014 Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin

YHTEENVETO KERTOMUSLUONNOKSEN LAUSUNNOISTA

Valtiontalouden tarkastusvirasto on saanut viitekohdassa mainitun tarkastuskertomuksen luonnoksesta palautetta seuraavasti:

Sosiaali- ja terveysministeriö 6.8.2014.
Etelä-Suomen aluehallintovirasto 8.7.2014.
Lounais-Suomen aluehallintovirasto 31.7.2014.
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto 1.8.2014.
Kirkkonummen kunta 4.8.2014.
Lieksan kaupunki 5.8.2014.
Oulun kaupunki 5.8.2014.
Raision kaupunki 5.8.2014.
Vantaan kaupunki 4.8.2014.

Lausunnonantajilla on ollut tilaisuus

- lausua näkemyksensä tarkastuskertomusluonnoksessa esitetyistä tarkastusviraston kannanotoista sekä
- esittää kertomusluonnoksen tekstiin korjaus- ja täsmennysehdotuksia.

Ennen lopullisen tarkastuskertomuksen antamista tarkastusvirasto on kertomusta viimeisteltäessä ottanut huomioon palautteen seuraavasti:

1. Lausunnonantajien näkemykset kannanotoista

Palautteen antajien lausunnoissa on pääosin oltu samaa mieltä kertomusluonnoksen kannanotoista. Lausunnot eivät ole antaneet aihetta muutoksiin lopullisen tarkastuskertomuksen kannanotoissa. Täsmennyksiä on kuitenkin sisällytetty tarkastuskertomuksen havainto-lukuun. Kertomusluonnoksessa todettiin, että havaittujen puutteiden vuoksi on perusteltua edellyttää, että valtionosuusselvityksen tulisi perustua allekirjoitettuun tilinpäätökseen, ja selvityksen tulisi olla kunnan tilintarkastajien tarkastama. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto korosti lausunnossaan, että sosiaali- ja terveysministeriön kanssa on nimenomaisesti sovittu, ettei tilintarkastusta edellytetä, koska tilintarkastuksen tekeminen hidastaisi valtionosuusselvityksen tekemistä. Etelä-Suomen aluehallintovirasto puolestaan totesi lausunnossaan, että jo toimeentulotukilain valtionosuusmuutosten valmisteluvaiheessa korostui luottamus kunnallisen toiminnan oikeellisuuteen toimeentulotukia myönnettäessä. Etelä-Suomen aluehallintovirasto totesi

lausunnossaan myös, että edellytettäessä tilintarkastajien lausuntoa tulisi valtionosuusselvityksen toimittamisen määräaikaa jatkaa.

Lausuntojen perusteella täsmennettiin eräitä yksittäisiä havaintoja ja niihin liittyviä suosituksia. Kertomusluonnokseen sisältyi tarkastusviraston näkemys, jonka mukaan perustoimeentulotukea voidaan myöntää vain kohtuullisiin asumismenoihin ja ylimenevä osuus tulisi myöntää täydentävänä toimeentulotukena. Sosiaali- ja terveysministeriö totesi lausunnossaan, että täysimääräisten asumismenojen ja toimeentulotukiharjennuksessa kohtuullisiksi harkittujen menojen erotusta ei ole mahdollista kattaa täydentävällä toimeentulotuella muissa kuin toimeentulotukilain 7 c §:n mukaisissa tapauksissa, joten kertomusluonnoksessa esitetty näkemys poistettiin lopullisesta tarkastuskertomuksesta. Lopullisessa tarkastuskertomuksesta täsmennettiin myös Raision kaupungia koskevaa havaintoa toimeentulotukena maksetuista asumismenoista.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Vantaan kaupunki ja Kirkkonummen kunta esittivät lausunnoissaan tarkastusviraston näkemyksestä poikkeavan kannan oikeudesta sisällyttää perustoimeentulotuen kustannuksiin tilapäisasumisen järjestämisestä aiheutuneita menoja. Tarkastusvirasto ei kuitenkaan nähnyt aihetta muuttaa näkemystään viitaten sekä voimassa olevan sosiaalihuoltolain että vireillä olevan uuden sosiaalihuoltolain valmisteluasiakirjoihin.

Oulun kaupungin lausunnossa pidettiin suurimpana puutteena ja jopa virheellisenä sitä, että tarkastusvirasto lausunnoissaan, kannoissaan ja tulkinnoissaan nojaa sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2013 julkaistuun oppaaseen toimeentulotukilain soveltajille, kun tarkastus ajoittuu aikaan ennen julkaisua. Tarkastuskertomusluonnoksessa käytettiin alaviitteessä ilmaisua: ”Teksti samansisältöisenä myös aiemmassa oppaassa 2007:11.” Esitystapaa on vielä lopullisessa tarkastuskertomuksessa täsmennetty.

Lieksan kaupunki on lausunnossaan pitänyt kaupunkiin kohdistuneita huomautuksia aiheettomina. Lieksan kaupungin näkemykset on sisällytetty lopulliseen tarkastuskertomukseen, mutta niillä ei ole ollut vaikutusta tarkastusviraston näkemyksiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö totesi lausunnossaan, että tarkastus on suoritettu monipuolisesti ja että se on tuottanut merkittävää uutta tietoa toimeentulotukilain soveltamisesta kunnissa ja aluehallintovirastoissa. Edelleen lausunnossa todettiin, että tarkastusraportin valmistuttua sosiaali- ja terveysministeriö on valmis käyttämään viraston huomioita ja kannanottoja kunta- ja aluehallintovirasto-ohjauksessaan sekä toimeentulotukilakia uudistettaessa, sosiaalihuoltolain valmistelussa, valmisteltaessa perustoimeentulotuen käsittelyn siirtoa Kansaneläkelaitokselle sekä uudistettaessa asumispalveluiden maksuja ja asiakasmaksulainsäädäntöä.

2. Teknisluonteiset täsmennys- ja korjausehdotukset

Lausunnoissa esitetyt korjaus- ja täsmennysehdotukset on otettu tekstimuutoksina tai lisäyksinä huomioon lopullisessa tarkastuskertomuksessa. Täsmennykset koskivat valtionosuusselvitysten käsittelyä aluehallintovirastoissa, toimeentulotuen myöntökäytäntöjen linjaamista sosiaali- ja terveysministeriössä, vähäistä suurempien terveydenhuoltomenojen huomioon ottamista toimeentulotukilaskelmissa, perusosan alentamista, huomioon otettavia tuloja sekä valtionosuuden perustana olevia kuntien toimittamia tietoja.

Lisätietoja: Tilintarkastusneuvos Pekka Ihalainen, puh. 0400 820 983.